

Biografistyka Pedagogiczna
Rok 7 (2022) nr 1
ISSN 2543-6112; e-ISSN 2543-7399
DOI: 10.36578/BP.2022.07.05

Agnieszka Gołda*

Habilitacja ks. Profesora Wincentego Myszora na podstawie dokumentacji Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach

Habilitation of Rev. Professor Wincenty Myszor on the Basis of the Documentation of the Archdiocesan Archive in Katowice

Abstract: The habilitation procedure of an outstanding Polish patrologist, Rev. Wincenty Myszor (1941–2017), was discussed. The library researcher from Nag Hammadi was associated for years with the Academy of Catholic Theology in Warsaw (now The Cardinal Stefan Wyszyński University) and the University of Silesia in Katowice. Rev. W. Myszor's legacy to the Archdiocesan Archive in Katowice made it possible to present hitherto unknown facts about the donor's scientific career, including those about the habilitation received in 1982. Preparatory activities were described, the content of two reviews of the habilitator's achievements, the course of the colloquium, and the procedures crowning the efforts to obtain a scientific degree were presented.

Keywords: Myszor Wincenty (1941–2017), patrologist, scientific career, habilitation.

* Agnieszka Gołda (ORCID: 0000-0001-6571-5304) – dr hab., prof. Uniwersytetu Śląskiego, pracuje w Instytucie Nauk o Kulturze na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, kontakt: agnieszka.golda@us.edu.pl.

Sylwetka naukowa ks. Wincentego Myszora

O zmarłym 19 lutego 2017 r. ks. Wincentym Myszorze napisano dotychczas kilka tekstów przyczynkowych i wspomnieniowych, w których zwrócono uwagę na wkład patrologa do nauki polskiej, jego krajowe i międzynarodowe zaangażowanie badawcze, dokonania dydaktyczne i organizacyjne¹, a czasem biogram był wstępem do opisu pozostałej po nim spuścizny². Sylwetka naukowca jest interesująca i wielowymiarowa z uwagi na podejmowane przez lata działania translatorskie, bibliograficzne, redakcyjne, recenzenckie, leksyko-graficzne, bibliofilskie, edukacyjne i organizacyjne. Te ostatnie związane były z formowaniem Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W latach 2001–2008 ks. Myszor pełnił funkcję dziekana tej jednostki³.

Urodzony 22 maja 1941 r. w Chełmie Śląskim przyszły badacz biblioteki z Nag Hammadi zainteresował się kulturą antyczną w czasach szkolnych. Podjął studia z zakresu filologii klasycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim, ale ich nie ukończył. Od 1959 r. studiował natomiast teologię w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie, a w 1964 r. rozpoczął dwuletni kurs licencjacki w krakowskim Seminarium Duchownym, zwieńczony udziałem w seminarium ks. prof. Mariana Michalskiego, wykładającego patrologię na Uniwersy-

- 1 M. Kozłowski, *Wincenty Myszor (22 V 1941–19 II 2017) – badacz antyku chrześcijańskiego*, „Nowy Filomata”, 27 (2017) nr 1, s. 141–143; L. Lach-Bartlik, *Ksiądz Profesor Wincenty Wilhelm Myszor*, „Vox Patrum”, 57 (2012) s. 11–20; S. Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor (22 V 1941–19 II 2017). Polski odkrywca gnozy wczesnochrześcijańskiej*, „Vox Patrum”, 68 (2017) s. 843–856; *Materiały źródłowe do biografii naukowej ks. prof. Wincentego Myszora. (Wybór korespondencji)*, wstęp i edycja K. Tałuć, Katowice 2019, s. 15–29.
- 2 A. Muc, *Dar księdza prof. dr. hab. Wincentego Myszora dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 46 (2013) nr 1, s. 208–210; *taż*, *Nagroda Lux ex Silesia dla ks. prof. Wincentego Myszora. Nauka – dydaktyka – organizacja. Wystawa przygotowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego i Księgarnię św. Jacka (Katowice, wrzesień–grudzień 2013 roku)*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, 1 (2014) s. 251–256; *taż*, *Otwarcie Pracowni Patrystycznej w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”, 1 (2017) s. 159–160; B. Warząchowska, *Księgozbiory śląskich kapłanów w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, w: *Z życia książki. Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych oraz konteksty. Prace dedykowane profesorowi Leonardowi Ogiermanowi*, red. A. Tokarska, Katowice 2015, s. 292–296.
- 3 M. Kozłowski, *Wincenty Myszor (22 V 1941–19 II 2017)*, s. 141–142.

tecie Jagiellońskim jeszcze przed wybuchem drugiej wojny światowej. Promotor zwrócił uwagę młodego adepta nauki na pisma Ojców Kościoła i język koptyjski, którym ten poświęcił się w kolejnych latach kariery akademickiej⁴.

W 1965 r. ks. Myszor przyjął święcenia kapłańskie i przez dwa lata posługiwał w parafii Świętych Jana i Pawła Męczenników w Katowicach. Kontynuował też studia na Wydziale Teologicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie i na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. 20 lutego 1969 r. obronił pracę pod tytułem *Pojęcie herezji w pismach św. Cypriana* na Wydziale Teologicznym w Krakowie na stopień licencjata⁵, a 27 czerwca 1969 r. ukończył Akademię Teologii Katolickiej ze stopniem magistra teologii o specjalności patrologia. W tym samym roku znalazł zatrudnienie w Katedrze Patrologii uczelni warszawskiej i jednocześnie podjął studia doktoranckie, by 11 czerwca 1973 r. obronić pracę pt. *Gnostycyzm w tekstach z Nag Hammadi*⁶.

Zainteresowania naukowe ks. Myszora koncentrowały się wokół kilku tematów: antyczna gnoza, literatura wczesnochrześcijańska, piśmiennictwo z Nag Hammadi, misyjna funkcja Kościoła w pierwszych wiekach jego istnienia, życie społeczne i gospodarcze wczesnych chrześcijan. Przez lata pracy na Akademii Teologii Katolickiej i następnie na Uniwersytecie Śląskim przygotował ponad 300 publikacji (artykuły, monografie, podręczniki, skrypty, hasła słownikowe i encyklopedyczne, bibliografie, recenzje, sprawozdania). Jako pierwszy przełożył z języka koptyjskiego na język polski 19 pism gnostyckich z Nag Hammadi⁷. Dorobek ogłaszał na łamach polskich⁸ i zagranicznych⁹ czasopism

4 *Materiały źródłowe do biografii naukowej*, s. 15.

5 Tamże. Kopia dyplomu: AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 381–383.

6 Obie prace awansowe zostały opublikowane; magisterium w „*Studia Theologica Varsaviensia*” w 1971 r., a doktorat w „*Studia Antiquitatis Christianae*” w 1977 r.

7 S. Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 847.

8 Były to m.in.: „*Acta Universitatis Nicolai Copernici. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Historia*”, „*Ateneum Kapłańskie*”, „*Collectanea Theologica*”, „*Communio*”, „*Folia Orientalia*”, „*Przegląd Orientalistyczny*”, „*Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie*”, „*Roczniki Humanistyczne*”, „*Studia Theologica Varsaviensia*”, „*Tarnowskie Studia Teologiczne*”, „*Verbum Vitae*”, „*Vox Patrum*”, „*Warszawskie Studia Teologiczne*”, „*Znak*”, „*Źródła Myśli Teologicznej*”.

9 Były to: „*Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie*”, „*Le Monde Copte*”, „*Theologische Literatur Zeitschrift*”, „*Jahrbuch für Antike und Christentum*”, „*Chronique d'Égypte*”, „*Orientalia*”.

teologicznych, orientalistycznych i humanistycznych. Był autorem wielu opracowań o walorach dydaktycznych¹⁰. Specjalistyczna, ale i rozległa wiedza spowodowała, że często zapraszano go do współtworzenia ważnych kompendiów wiedzy¹¹. Zainicjował i współredagował także periodyki i serie, np.: „Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy”¹², „Studia Antiquitatis Christianae” i „Studia Antiquitatis Christianae. Series Nova”¹³. W kierowanych przez lata „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych” wydrukował artykuły poświęcone patrologii i przekłady tekstów źródłowych¹⁴.

Ks. Myszor kooperował również z wieloma instytucjami naukowymi w kraju, w tym w latach 1970–2012 z Międzywydziałowym Zakładem Badań nad Antykiem Chrześcijańskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Miał okazję uczestniczyć w sympozjach organizowanych przez Zakład oraz nadsyłać artykuły i informacje do kroniki życia patrologicznego w Polsce w czasopiśmie „Vox

- 10 Np.: *Chrestomatia koptyjska. Materiały do nauki jęz. koptyjskiego dla studentów II roku Instytutu Orientalistycznego*, Warszawa 1974 (wraz z A. Szczudłowską); *Chrestomatia koptyjska. Materiały do nauki języka koptyjskiego*, Warszawa 1998 (z tą samą współautorką używającą nazwiska Dembska); *Podręczny słownik języka koptyjskiego*, Warszawa 1988 (również z A. Dembską); *Podręczny słownik koptyjsko-polski*, Warszawa 1996 (w tym samym składzie autorskim); *Język koptyjski. Kurs podstawowy dialektu saidzkiego. Wydanie studyjne*, Warszawa 1998.
- 11 Były to m.in.: *Encyklopedia katolicka*, red. ks. F. Gryglewicz, ks. R. Łukaszyk i Z. Sułowski (t. 1–20, Lublin 1973–2014); *Słownik pisarzy antycznych*, red. A. Świderkówna, Warszawa 1982; wyd. 2 Warszawa 1990; wyd. 3 uzup. Warszawa 2001; *Powszechna encyklopedia filozofii*, oprac. zespół pod kierunkiem ks. A. Maryniarczyka SDB, t. 1–10, Lublin 2001–2009; *Encyklopedia kultury bizantyńskiej*, red. O. Jurewicz, Warszawa 2002; *Słownik polskich teologów katolickich*, red. ks. H. E. Wyczawski OFMObs, t. 1–10, Warszawa 1981–2019.
- 12 J. Salij, *Wydział Teologiczny ATK jako prężny ośrodek naukowy*, „Studia Theologica Varsaviensia”, 51 (2013) nr 1, s. 94.
- 13 W tej ostatniej serii ukazały się prace translatorskie i monografie ks. Myszora: *Chrześcijananie w Cesarstwie Rzymskim II i III wieku. Wybrane zagadnienia życia społecznego*, Katowice 2005; *Biblioteka z Nag Hammadi*, Katowice 2008; wyd. 2 Katowice 2017; *Gnostycyzm i teologia Ireneusza z Lyonu. Zagadnienia wybrane*, Katowice 2010; *Ireneusz z Lyonu i gnostycy. Zdmaskowanie i odparcie fałszywej gnozy*. Tłumaczenie: *Adversus haereses*. Księga I i II, Katowice 2016.
- 14 W. Kamczyk, *Patrystyka w „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych” (1968–2016)*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 50 (2017) nr 2, s. 374–378.

Patrum"¹⁵. Ks. Myszor był też współzałożycielem i członkiem zarządu powołanej w 1977 r. Sekcji Patrystycznej przy Komisji Episkopatu Polski ds. Nauki Katolickiej. Na uwagę zasługuje podjęta przez niego jeszcze w okresie PRL-u współpraca międzynarodowa¹⁶. Od połowy lat siedemdziesiątych wyjeżdżał na staże naukowe i kwerendy biblioteczne do ośrodków naukowych w Niemczech i Francji. Wziął udział w ogólnościatowych kongresach koptologicznych, konferencjach i sympozjach oraz gościnnie wykładał poza Polską (głównie w Niemczech). Należał ponadto do m.in.: Association Internationale d'Études Patristiques (od 1984 r.), International Association of Byzantine Studies (od 1996 r.), Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie (od 1981 r.), Sekcji Bizantynologicznej PAN (od 1988 r.) i Komitetu Nauk Teologicznych PAN (od 2004 r.)¹⁷.

Ten faktograficznie zarysowany życiorys miał na celu jedynie wprowadzenie w problematykę podjętą w dalszej części artykułu. Ponieważ dokonania ks. Myszora, zwłaszcza translatorskie, do dziś mają swoją rangę, a jego biogram naukowy, choć wzbogacany nowymi informacjami¹⁸, nie jest kompletny, postanowiono uzupełnić wiedzę o patrologu. Było to możliwe dzięki dokumentom wyselekcjonowanym i przekazanym przez ks. Myszora do Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach. Przechowywana tam spuścizna rękopiśmienna obejmuje 25 jednostek archiwalnych z lat 1965–2012. Odnaleziono w niej materiały,

15 *Materiały źródłowe do biografii naukowej*, s. 17.

16 A. Gołda, K. Tałuć, *Międzynarodowa współpraca publikacyjna patrologów na przykładzie analizy korespondencji ks. profesora Wincentego Myszora z Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach*, „Vox Patrum”, 83 (2022) s. 413–438, DOI: 10.31743/vp.13668.

17 L. Lach-Bartlik, *Wykaz drukowanych prac ks. prof. hab. Wincentego Myszora*, „Vox Patrum”, 57 (2012) s. 891; S. Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor, s. 845; Udział w konferencjach naukowych z wygłoszeniem wykładu, przynależność do towarzystw naukowych (stan z 1 stycznia 2009 roku)*, w: *Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragiesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata*, red. nauk. A. Reginek, G. Strzelczyk, A. Żądło, Katowice 2009, s. 49.

18 Por. np. *Materiały źródłowe do biografii naukowej*; A. Gołda, K. Tałuć, *Materiały źródłowe do biografii ks. prof. Wincentego Myszora (katalog z opracowaniem)*, Katowice 2020; K. Tałuć, *Scholarly Correspondence of Fr. Prof. Wincenty Myszor with Polish Academic Institutions, Publishing Houses, and Bookshops Preserved in the Archdiocesan Archives in Katowice*, „Polish Libraries”, 9 (2021) s. 247–271, DOI: 10.36155/PLib.9.00008.

które posłużyły do odtworzenia okoliczności towarzyszących przyznaniu patrologowi stopnia doktora habilitowanego.

Z literatury naukowej znane są opracowania poświęcone procedurom awansów naukowych¹⁹ wybitnych badaczy²⁰, także teologów²¹, w których pojawiły się szczegóły dotyczące przebiegu habilitacji, często w świetle dokumentacji archiwalnej. Korespondencja, akta senatów uczelni, rad wydziałowych, teczki personalne i inne zachowane dokumenty poświadczające proces (przygotowania, kolokwium, publikacja monografii, kontakty z radami wydziałów) pozwalały nakreślić szczegóły habilitacji, ukazanych na tle funkcjonowania uczelni, systemów prawnych i powiązań środowisk naukowych. By opisać kulisy habilitacji ks. Myszora konieczna była analiza krytyczna jednostki archiwalnej o sygnaturze 169/2, w której znalazły się maszynopisy o charakterze administracyjnym, kopie papierów składanych przez habilitanta oraz recenzentów jego dorobku publikacyjnego. Spenetrowanie tych źródeł umożliwiło przedstawienie procesu awansu naukowego patrologa na tle obowiązującej wówczas legislacji.

- 19 D. Milewski, *Akta przewodów doktorskich i habilitacyjnych Wydziału Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych ATK*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 96 (2011) s. 39–56; tenże, *Dokumentacja przewodów habilitacyjnych Wydziału Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych ATK*, „Saeculum Christianum. Pismo Historyczne”, 23 (2016) s. 332–343; P. Wisz, *Habilitacje na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w latach 1945–1954*, „Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej”, 14–15 (2007–2008) s. 255–279.
- 20 Np.: R. Kuliniak, *Kazimierza Twardowskiego „Streszczenie” habilitacji Ingardena*, „Ruch Filozoficzny”, 76 (2020) nr 1, s. 135–147, DOI: 10.12775/RF.2020.010; M. Pyter, *Działalność dydaktyczna profesora Oswalda Balzera*, „Roczniki Nauk Prawnych”, 18 (2008) nr 1, s. 96–99; P. M. Żukowski, *Venia legendi z zakresu filologii na Uniwersytecie Jagiellońskim od drugiej połowy XIX wieku do 1939 roku oraz dalsze losy wyhabilitowanych docentów*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne”, 2 (2018) s. 237–256, DOI: 10.4467/20844069PH.18.012.7814.
- 21 K. R. Prokop, *Niedoszły zamysł habilitacji ks. Józefa Nowackiego na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w świetle jego listów do ks. prof. Tadeusza Glemmy*, „Ecclesia. Studia z Dziejów Wielkopolski”, 7 (2012) s. 231–264; U. Perkowska, J. Urban, *Droga ks. prof. Jana Fijałka do uniwersyteckiej katedry*, „Nasza Przyszłość”, 135 (2021) s. 134–141, DOI: 10.52204/np.2021.135.115-148; H. Pietrzak, *Kolokwium habilitacyjne ks. dra Kazimierza Dullaka*, „Prawo Kanoniczne. Kwartalnik Prawno-Historyczny”, 1–2 (2008) s. 301–304.

Procedura habilitacyjna

Ks. Myszor rozpoczął postępowanie habilitacyjne w macierzystej uczelni, Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Był to drugi, po Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, ośrodek nauk teologicznych w Polsce. Powołano go do życia w 1954 r.²² dzięki wyodrębnieniu Wydziału Teologii Katolickiej Uniwersytetu Warszawskiego i dołączeniu Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. W nowej uczelni funkcjonowały wydziały: Teologiczny, Filozofii Chrześcijańskiej i Prawa Kanonicznego, a w późniejszych latach Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych²³.

Procedura habilitacji patrologa była zgodna z *Ustawą z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych*²⁴ oraz *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1966 r. w sprawie warunków i trybu przeprowadzania przewodów doktorskich i habilitacyjnych*. Przepisy *Ustawy* mówiły o dwóch stopniach naukowych – doktora i docenta. Ten drugi uzyskiwano po pozytywnym zaopiniowaniu znacznego dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej. Ta ostatnia, podobnie jak współcześnie, miała „stanowić poważny wkład kandydata w rozwój określonej dziedziny nauki lub dyscypliny naukowej”²⁵. W *Ustawie z dnia 20 grudnia 1968 r. o zmianie ustawy o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz Obwieszczeniu Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 27 stycznia 1969 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych*

22 W tym samym roku utworzono Chrześcijańską Akademię Teologiczną w Warszawie.

23 J. Mandziuk, *Dzieje Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie 1954–1999*, Warszawa 1999, s. 11–17, 48.

24 *Ustawą* tą wyłączono sprawy nadawania stopni i tytułów naukowych z prawa szkolnictwa wyższego. Obowiązek habilitacyjny został zniesiony przepisami z 1951 r. (wprowadzono za to podział pracowników nauki na samodzielnych i pomocniczych), ale na zmienionych warunkach wprowadzony *Ustawą z dnia 5 listopada 1958 r. o szkołach wyższych*. M. Ratajczak, *System awansów naukowych w Polsce: ewolucja i aspekty instytucjonalne*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 83 (2021) nr 2, s. 300, DOI: 10.14746/rpeis.2021.83.2.19; K. Wojtczak, *Habilitacje w Polsce Ludowej, cz. 2: Warunki i przebieg habilitacji w prawie o stopniach i tytułach naukowych*, „Studia Prawa Publicznego”, 2 (2017) s. 43, DOI: 10.14746/spp.2017.2.18.2.

25 *Ustawa z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych*, art. 8–12, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19650140101>, dostęp: 2.11.2021.

zmieniono stopień docenta na doktora habilitowanego konkretnej dziedziny nauki lub dyscypliny naukowej²⁶. Od 1974 r. wśród dziedzin, w których uzyskiwano stopień doktora habilitacyjnego, znalazły się nauki teologiczne. Postępowanie habilitacyjne można było podówczas przeprowadzić na Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie i Akademii Teologii Katolickiej, a później na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (od 1979 r. na Wydziale Humanistycznym, a od 1987 r. na pięciu wydziałach)²⁷.

Habilitant był zobowiązany do poddania się czynnościom, na które składały się: wszczęcie przewodu, ocena dorobku, ze szczególnym uwzględnieniem rozprawy habilitacyjnej, kolokwium habilitacyjne, podjęcie uchwały o nadaniu stopnia naukowego oraz uroczysty akt promocji habilitacyjnej. Do dziekana wydziału, na którym miała zostać przeprowadzona habilitacja, należało skierować prośbę o otwarcie przewodu, a wraz z nią przekazać oryginał lub uwierzytelniony odpis stwierdzający uzyskanie stopnia doktora. Habilitant przygotowywał też życiorys zawodowo-naukowy i wykaz publikacji. Dokumentację uzupełniał pięcioma egzemplarzami rozprawy habilitacyjnej²⁸. W związku z tym 12 maja 1982 r. ks. Myszor przedłożył stosowny wniosek dziekanowi Wydziału Teologicznego, ks. prof. dr. hab. Janowi Łachowi (1927–2013)²⁹, oraz dołączył maszynopis rozprawy habilitacyjnej *Anapausis w teologii chrześcijańskich gnostyków*³⁰. W przewodzie habilitacyjnym patrologa zabrakło opublikowanej monografii. Zgodnie z przepisami tok postępowania mógł być kontynuowany, pod warunkiem, że książka była skierowana do druku,

26 Ustawa z dnia 20 grudnia 1968 r. o zmianie ustawy o stopniach naukowych i tytułach naukowych, art. 1, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19680460335/O/D19680335.pdf>, dostęp: 2.11.2021; *Obwieszczenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 27 stycznia 1969 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych*, art. 1, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19690040032/O/D19690032.pdf>, dostęp: 2.11.2021.

27 K. Wojtczak, *Habilitacje w Polsce Ludowej*, s. 46–47, 53–55, 60.

28 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1966 r. w sprawie warunków i trybu przeprowadzania przewodów doktorskich i habilitacyjnych, §19, §21, <http://eli.sejm.gov.pl/eli/DU/1966/53/ogl>, dostęp: 2.11.2021.

29 Daty życia podano jedynie przy nazwiskach osób biorących bezpośredni udział w procesie habilitacji ks. Myszora.

30 AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 355.

a z przyczyn technicznych lub finansowych ukazanie się jej było opóźnione. Habilitant był wtedy zobligowany do dostarczenia pięciu egzemplarzy maszynopisu, o ile zezwoliła na to Rada Wydziału³¹. W momencie składania podania monografia ks. Myszora znajdowała się w planie wydawniczym Akademii Teologii Katolickiej na 1983 r. Miała zostać opublikowana w serii „*Studia Antiquitatis Christianae*”³². Habilitant dołączył więc do wniosku maszynopis rozprawy (liczył 322+198 s.). Co ciekawe, wykorzystał jej część w artykule *Le paradis perdu et retrouvé dans le Tractatus tripartitus*, wydrukowanym w roczniku „*Folia Orientalia*” (tom 21 z 1980 r.) oraz w wykładzie gościnnym *Das Problem des Schweigens in der gnostischen Literatur*, wygłoszonym 3 listopada 1982 r. na Fachbereich Katholische Theologie und Studium generale przy Johannes Gutenberg Universität w Moguncji³³.

Po wpłynięciu do dziekana dokumentacji przygotowanej przez ks. Myszora, 17 maja 1982 r. Rada Wydziału powołała spośród swych członków Komisję Wydziałową, której zadaniem było zapoznanie się z dorobkiem kandydata i przedstawienie Radzie wniosku o wszczęcie przewodu. W trzyosobowym składzie znaleźli się: ks. prof. dr hab. Jan Łach, ks. prof. dr hab. Alfons Skowronek (1928–2020) i ks. doc. dr hab. Franciszek Stopniak (1930–2001). W wyniku przeprowadzonej analizy, 21 czerwca Komisja Wydziałowa zarekomendowała Radzie Wydziału dopuszczenie kandydata do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego³⁴. Tego samego dnia powołano trzech recenzentów, z których jeden – jak stanowiły przepisy – pracował poza Akademią Teologii Katolickiej³⁵. Zostali nimi: doc. dr hab. Albertyna Dembska (1934–2013) z Uniwersytetu Warszawskiego oraz ks. prof. dr hab. Józef Wiesław Rosłon OFMConv (1929–1993) i ks. prof. dr hab. Henryk Bogacki SJ (1924–1993). Zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1966 r. w sprawie warunków i trybu*

31 *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1966 r.*, §22.2, §24.2.

32 Oficjalne zaświadczenie, z nieczytelnym podpisem, w którym pojawiła się informacja o złożeniu manuskryptu w wydawnictwie uczelnianym i zapewnieniu druku w 1983 r., pochodzi z 7 grudnia 1982 r. (a więc zostało wystawione już po Radzie Wydziału, na której podjęto decyzję o nadaniu stopnia naukowego). AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 369.

33 AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 355.

34 Tamże, k. 356.

35 *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1966 r.*, §24.1.

przeprowadzania przewodów doktorskich i habilitacyjnych recenzenci byli zobligowani do przedstawienia opinii, wraz ze szczegółowym uzasadnieniem, nie później niż w ciągu trzech miesięcy od momentu otrzymania rozprawy³⁶. Rada Wydziału w dniu 25³⁷ lub 27 października zmieniła jednak skład recenzentki dorobku i rozprawy ks. Myszora. Ks. prof. dr hab. Bogacki SJ 18 października, a więc stosunkowo późno zważywszy na czas wyznaczenia go na recenzenta dorobku i czas oddania oceny, zgłosił wniosek o zwolnienie z obowiązku z powodu „nadzwyczajnych zajęć wydawniczych”. Ten fakt rzutował na opóźnienia na dalszych etapach procedury. Nieobsadzone miejsce zajął ks. doc. dr hab. Stopniak, dotychczasowy członek Komisji Wydziałowej, być może dlatego, że zdołał już zapoznać się z publikacjami ks. Myszora i rękopisem rozprawy habilitacyjnej, co zapobiegło większemu przeciągnięciu sprawy. Zaistniała też konieczność uzupełnienia składu Komisji Wydziałowej, do której dołączył ks. doc. dr hab. Lucjan Balter (1936–2010)³⁸.

Trzeci z recenzentów wywiązał się ze swojej funkcji wyjątkowo sprawnie, skoro już 27 listopada, po wpłynięciu wszystkich opinii, Komisja Wydziałowa zdecydowała o dopuszczeniu habilitanta do kolokwium, które miało – zgodnie z intencją ustawodawcy – „stanowić dyskusję nad rozprawą habilitacyjną i wykazać wiedzę kandydata w zakresie aktualnej problematyki dyscypliny naukowej, stanowiącej zakres habilitacji”³⁹. Dwa dni później w tajnym głosowaniu Rada Wydziału (25 członków) przyjęła wniosek Komisji Wydziałowej i 6 grudnia można było przeprowadzić kolokwium.

Recenzje dorobku

Opiniodawcy pracy ks. W. Myszora reprezentowali środowiska teologów, filozofów, historyków Kościoła, egiptologów i koptologów. Ks. prof. dr hab. Rosłon OFMConv już podczas studiów teologicznych w Krakowie zainteresował się językami biblijnymi. Edukację kontynuował na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Warszawskiego, a następnie, po jego likwidacji, na Akademii Teologii

36 Tamże, §25.

37 AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 363.

38 Tamże, k. 356.

39 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1966 r., §26.2.

Katolickiej. Z tą ostatnią instytucją związał się zawodowo zanim podjął studia w Rzymie. Zdobytą wiedzę wykorzystał w dysertacjach, w obronionej w 1962 r. doktorskiej o tytule *Zagadnienia życia w pierwszych trzech rozdziałach Księgi Rodzaju* i w 1971 r. w habilitacyjnej – *Zbawienie człowieka w Starym Testamencie*. W 1977 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego. Zainteresowania badawcze ks. Rosłona, związane z teologią dogmatyczną, w tym soteriologią, oraz znajomość języków biblijnych (greckiego i hebrajskiego), umożliwiły ocenę dorobku naukowego ks. Myszora⁴⁰ i napisanie opinii datowanej na 12 sierpnia 1982 r.⁴¹. Poza faktograficznymi wzmiankami o życiorysie habilitanta recenzent wydzielił w niej kilka części, jak: *Praca dydaktyczna i pedagogiczna, Zainteresowania naukowe, Kontakty zagraniczne, Praca habilitacyjna*. Tej ostatniej poświęcił jednak jedynie ostatnią stronę maszynopisu. Podkreślił, że podjęta tematyka mieści się w głównym nurcie zainteresowań naukowych ks. Myszora i jest unikatowa, choć na rynku – jak podkreślił – nie brakowało opracowań przyczynkarskich. Zaakcentował ponadto dobre oźródłowanie rozważań, co przełożyło się na konstatację, że ustalenia poczynione w monografii są „Rezultatem bardzo starannie przeprowadzonej pracy badawczej odpowiadającej kryteriom prac naukowych”⁴². To pozwoliło ks. prof. Rosłonowi oświadczyć, że habilitanta należy dopuścić do dalszych etapów przewodu.

Inną formę ma niedatowana recenzja doc. dr hab. Dembskiej (używała też nazwiska Szczudłowska-Dembska), która zaakcentowała w niej najważniejsze – jej zdaniem – treści rozprawy⁴³. Opiniodawczyni specjalizowała się w literaturze patrologicznej, i od lat siedemdziesiątych współpracowała z ks. Myszoem w zakresie tłumaczeń pism chrześcijańskich Koptów oraz podręczników i opracowań leksykalnych⁴⁴. Języki orientalne poznała podczas studiów na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1951–1956, zwieńczonych

40 A. Salomon, *Ś.p. o. Józef Wiesław Leon Rosłon (1929–1993)*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, 49 (1996) nr 1, s. 59–60.

41 Trzystronicowy rękopis z oryginalnym podpisem. AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 384–386.

42 Tamże, k. 386.

43 Liczący 9 stron maszynopis. AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 387–395.

44 Por. np. *Bibliografia prac prof. dr hab. Albertyny Szczudłowskiej-Dembskiej*, zebrali E. Kopp, W. Stawiszynski, „Vox Patrum”, 61 (2014) s. 703–708.

magisterium o tytule *Rozwój partykuły m i n w języku egipskim*. Pracowała już wówczas jako pomocnik asystenta w Zakładzie Egyp-tologii, dzięki rekomendacji prof. dr. hab. Kazimierza Michałowskiego⁴⁵, kuratora Zakładu Egip-tologii, światowej sławy archeologa, egiptologa i historyka sztuki, prekursora nubilogii i założyciela „polskiej szkoły archeologii śródziemnomorskiej”. Pracę doktorską, obronioną w 1965 r., poświęciła tzw. Papiirusowi Sękowskiego, zwojowi księgi umarłych (pochodzącemu z drugiej połowy I lub II w.), a uzyskaną w 1981 r. habilitację – *Hieratic Schmitt Papyrus (No 3057)*. Do 1995 r. związana była z Uniwersytetem Warszawskim, z przerwami na stypendia naukowe, staże i wyjazdy do ośrodków badawczych w Kairze, Berlinie, Belgradzie, Oksfordzie i Cambridge, gdzie doskonaliła wiedzę i umiejętności w zakresie języka egip-skiego, a z czasem koptyjskiego⁴⁶.

Dzięki kompetencjom lingwistycznym doc. dr hab. Dembska na wstępie recenzji dorobku ks. Myszora stwierdziła:

Badania semantyczne oraz skrupulatna analiza porównawcza słów uży-wanych jako termini technici są niekiedy jedyną metodą umożliwiającą badaczowi właściwe zrozumienie badanej doktryny filozoficznej czy reli-gijnej. Praca zmierzająca do ustalenia właściwego znaczenia tych facho-wych terminów nabiera szczególnej wagi w przypadku, gdy dotyczy ona doktryn, o których posiadamy niedostateczne wiadomości w zachowanych do naszych czasów źródłach⁴⁷.

W erudycyjnej recenzji badaczka zaakcentowała hermetyczność rozważań podjętych w rozprawie i ich oryginalność, a patrologa określiła mianem „pierwszego i jedyne dotychczas w Polsce badacza religijnych tekstów gnostycki-*ch*”⁴⁸, który szczegółowo omówił – z punktu widzenia teologii – występowanie terminu „anapausis” (jego konotacji i terminów przeciwstawnych), zarówno w formie koptyjskiej jak i greckiej, co „do tej pory jasno nie zostało wykazane”⁴⁹.

45 W. Stawiszyński, *Profesor Albertyna Szczudłowska-Dembska (9 XII 1934–17 IX 2013)*, „Vox Patrum”, 61 (2014) s. 701.

46 Tamże, s. 702.

47 AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 387.

48 Tamże, k. 387–388.

49 Tamże, k. 392.

Na kolejnych stronach opinii zreferowała zawartość poszczególnych rozdziałów rozprawy, eksponując samodzielność poglądów wyrażanych przez ks. Myszora. Uwydatniła też jego dobrą znajomość języka koptyjskiego, czego dowodem były współautorskie opracowania⁵⁰.

Aprobującą część recenzji dopełniła krytyczna, w której doc. dr hab. Dembska nadmieniła, że praca momentami jest „przerywana nowymi wątkami”, w których autor objaśniał tekst główny, ukazywał tło, co prowadziło do zachwiania przejrzystości wyводу. Stwierdziła jednak, że tak prowadzony tok rozumowania nie obniża rangi monografii, zwłaszcza że poboczne myśli są ciekawe, co mogło wzmacniać zainteresowanie czytelnika. Zreasumowała opinię słowami:

Nie umniejsza to jednak wartości całej pracy, której temat opracowany na podstawie oryginalnych źródeł koptyjskich i samodzielnie przetłumaczonych przez autora rozprawy, jest trwałym wkładem do badań nad doktryną gnostycką⁵¹.

W zanalizowanych dokumentach archiwalnych nie zachowała się opinia trzeciego recenzenta, ks. doc. Stopniaka, interesującego się życiem w Cesarstwie Rzymskim, ale zawierała pozytywną konkluzję. Ten opiniodawca był z kolei absolwentem studiów filozoficzno-teologicznych w Seminarium Duchownym w Lublinie, afiliowanym przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim oraz studiów historycznych i teologicznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. To pozwoliło mu uzyskać w 1960 r. stopień doktora teologii w zakresie historii Kościoła na podstawie rozprawy *Dzieje Kapituły Zamojskiej*, a w 1967 r., po studiach w Papieskim Instytucie Archeologii Chrześcijańskiej w Rzymie, obronił drugą pracę doktorską o tytule *Życie zawodowe chrześcijan w późnym Cesarstwie w świetle zabytków grobowych*. Od tego też roku pracował na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, a cztery lata później uzyskał zgodę na objęcie stanowiska adiunkta na Akademii Teologii Katolickiej, gdzie zorganizował ośrodek badań historii najnowszej Kościoła katolickiego w Polsce. To zaowocowało w 1973 r. staraniem o stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy *Kościół na Lubelszczyźnie i Podlasiu na przełomie*

50 Tamże, k. 393.

51 Tamże, k. 394.

XIX i XX wieku. Ponieważ habilitacji nie uzyskał, po czterech latach przedstawił kolejną monografię, *Franciszek Jaczewski, biskup podlaski*, która pozwoliła mu w 1977 r. otrzymać awans naukowy⁵².

Wszyscy recenzenci zgodnie

Wysoko ocenili pionierskie w Polsce badania nad tekstami gnostyckimi, nad koptyjską biblioteką Nag Hammadi. Pozytywnie ocenili również jego [ks. W. Myszora – przyp. AG] prace przekładowe literatury starożytności chrześcijańskiej z j. łacińskiego, greckiego (tekstów gnozy hermetryckiej) oraz j. koptyjskiego. W szczególności podkreślili znaczenie jego prac na temat gnozy i gnostycyzmu⁵³.

W tym miejscu należy przypomnieć, że *Anapausis w teologii chrześcijańskich gnostyków* była pierwszą rozprawą w piśmiennictwie naukowym w Polsce i jedną z nielicznych na świecie poświęconą znaczeniu terminu „anapausis”, na podstawie nowo odkrytych pism gnostyków chrześcijańskich. Badania zbliżone tematycznie prowadził jedynie Jan Helderman z Badhoevedorp z północnych Niderlandów, ale jego dzieło o tytule *Die Anapausis im Evangelium Veritatis* wyszło w Leiden dopiero w 1984 r.

Przebieg kolokwium

Dzięki pozytywnym recenzjom 6 grudnia ks. Myszor przystąpił do kolokwium habilitacyjnego⁵⁴. Wzięło w nim udział 24. członków Rady Wydziału oraz recenzentka. Podczas blisko dwóch godzin zadano habilitantowi wiele pytań. Docent Dembska postawiła kolejno trzy z nich i, podobnie jak w zanalizowanej recenzji, najbardziej interesowały ją zagadnienia językoznawcze. W pierwszym

52 J. Mandziuk, *Ks. prof. dr hab. Franciszek Stopniak – historyk Kościoła w Polsce w czasach najnowszych (w 70-tą rocznicę urodzin)*, „Saeculum Christianum. Pismo historyczno-społeczne”, 7 (2000) nr 2, s. 5–8.

53 AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 356–357.

54 Tego dnia odbyły się dwa posiedzenia habilitacyjne. Jedno dla ks. Emila Stanuli, który przystąpił do kolokwium na podstawie rozprawy *Czynniki kształtujące sens biblijny w ujęciu św. Hilarego z Poitiers* (Warszawa 1984), a drugie dla ks. Myszora. Z nieznanych dziś przyczyn podjęto decyzje o przyspieszeniu procedur habilitacyjnych, bo obaj habilitanci wszczęli postępowania bez drukowanych monografii.

poprosiła o charakterystykę języka koptyjskiego, ze szczególnym uwzględnieniem cech tekstów z Nag Hammadi. W odpowiedzi ks. Myszor zwrócił uwagę, że język koptyjski jest językiem ludowym, nie wykształcił się zasadniczo język klasyczny, co przedstawił na podstawie opisu dialektów koptyjskich. Podkreślił znaczenie dla języka koptyjskiego praktyk translatorskich z języka greckiego oraz wartość pism z Nag Hammadi dla badań nad językiem koptyjskim. Piśmiennictwo umożliwiło ujawnienie fazy „przedklasycznej” języka koptyjskiego. Drugie pytanie recenzentki dotyczyło sposobów translacji przez koptyjskich tłumaczy „technicznej terminologii” greckiej, co pytany omówił na podstawie dwóch systemów „transmisji” języka – przez zapożyczenia i przełożenia następujące dzięki kontaktom ze środowiskiem greckim oraz dzięki chrystianizacji i tłumaczeniu Biblii. Habilitant drobiazgowo omówił praktyki przenikania słów greckich do języka koptyjskiego. Ostatnie pytanie miało nieco ogólniejszy charakter, a mianowicie objęło znaczenie biblioteki z Nag Hammadi dla badań religioznawczych. W odpowiedzi ks. Myszor podkreślił, że zanalizowane w habilitacji pisma stanowiły przede wszystkim materiał źródłowy, który pozwolił bezpośrednio poznać poglądy gnostyków, znane dotychczas dzięki tekstom pośrednim. Biblioteka z Nag Hammadi pomogła również udowodnić fakt istnienia gnozy niechrześcijańskiej i związków gnostyków ze zwolennikami religijności hermetycznej, oraz określić relacje gnozy z religijnością ludową, magią i religiami synkretycznymi⁵⁵.

Jako drugi pytania zadał ks. prof. Rosłon. Recenzenta interesowały przede wszystkim wpływy języków semickich na język koptyjski, zwłaszcza ten znany z papiirusowych kodeksów z Nag Hammadi. Habilitant zwrócił uwagę, że języki semickie i język koptyjski należą do grupy języków chamito-semickich, co sprawia, że podobieństwa między nimi są naturalne, ale ocena interakcji jest trudna. Jednocześnie odpowiadający postawił tezę, że niektóre teksty z Nag Hammadi mogły być tłumaczeniami z języka syryjskiego (dowodem były nieprawidłowości w wyrażeniach w *Ewangelii Tomasza*). W drugim pytaniu ks. prof. Rosłon poprosił o wyjaśnienie różnic między eschatologią żydowską, chrześcijańską i gnostycką. Habilitant szczegółowo omówił i te kwestie, twierdząc, że gnostycy nie mieli eschatologii w znaczeniu chrześcijańskim czy żydowskim,

55 AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 370–371.

ale posługiwali się apokaliptyką. Trzecim zagadnieniem pozostającym w sferze chęci poznania recenzenta było: „nieśmiertelność czy zmartwychwstanie” w ujęciu gnostyków. Ks. Myszor oświadczył, że gnostycy odrzucili pojęcie zmartwychwstania, ponieważ „byli skrajnymi przedstawicielami idei nieśmiertelności” i uważali, że „są zbawieni z natury”. Dodatkowo opiniotwórca dopytał o wyrażenie „źródło życia” użyte w tekstach z Nag Hammadi. Ta materia sprawiła odpowiadającemu trudność. Nie potrafił zidentyfikować sformułowania, ale połączył je z występującą w systemie gnostyków chrześcijańskich ideą „iskry bożej” w człowieku⁵⁶.

Historyka Kościoła, ks. doc. Stopniaka, zaciekawił z kolei moment pojawienia się gnostycyzmu oraz społeczny aspekt tego zjawiska. Ks. Myszor na wstępie zdiagnozował problemy związane z ustaleniem początków gnozy przedchrześcijańskiej, ale zwrócił uwagę na fakt istnienia nieformalnych i niezorganizowanych grup gnostyckich w Kościele II i III w. Ten ostatni element wypowiedzi był dla recenzenta wyjątkowo zajmujący, więc poprosił o bliższe szczegóły dotyczące życia społecznego gnostyków, a zwłaszcza ich kontaktów ze zwolennikami Marcjona i manichejczykami. Ks. Myszor wykazał, że Marcjona nie należy poczytywać za gnostyka, a odpowiedź na pytanie uznał za dyskusyjną, bowiem należało zbadać nowe źródła gnostyckie i manichejskie i dopiero w ich świetle przedstawić relacje⁵⁷.

W drugiej części kolokwium pytania zadali członkowie Rady Wydziału: bibliści – ks. prof. dr hab. Jan Stępień (1910–1995) i ks. doc. dr hab. Henryk Muszyński (ur. 1933), historyk Kościoła ks. doc. dr hab. Marian Banaszak (1926–1997), teologowie – ks. doc. dr hab. Helmut Juros (ur. 1933) i ks. prof. dr hab. Andrzej Zuberbier (1922–2000), teolog-moralista ks. doc. dr hab. Jerzy Bajda (1928–2012) oraz teolog-dogmatyk ks. doc. dr hab. Lucjan Balter⁵⁸. Poruszone kwestie były zróżnicowane pod względem poziomu szczegółowości, a dotyczyły m.in. związków między gnozą w tekstach koptyjskich a gnozą judaizmu tekstów qumrańskich; gnozy w kultach irańskich; stosunku gnozy do konkretnych systemów filozoficznych; marksizmu jako poglądu gnostyckiego; charyzmatów w gnozie; gnostyckiego określenia Boga jako ojca; gnostyków jako pierwszych teologów.

56 Tamże, k. 372–373.

57 Tamże, k. 373–375.

58 Tamże, k. 375–379.

Pojawiły się też dociekania związane ze strukturą pracy (wspólny tytuł rozdziałów III i IV oraz umieszczenie wniosków na końcu rozdziałów, poza numeracją).

Kolokwium miało przebieg pomyślny dla ks. Myszora. W protokole podpisanym przez ks. prof. Łacha i ks. dr. Grzegorza Okroya TChr (1933–2009) zapisano, „że wypowiedzi habilitanta nacechowane były dużą erudycją, szerokimi horyzontami myślowymi i że posiada doskonałą znajomość różnych dziedzin wiedzy pokrewnych jego specjalności”⁵⁹. Posiadł on „wysokie kwalifikacje naukowe” jako „jedyny specjalista w Polsce w zakresie prezentowanego dorobku naukowego, w studiach nad gnostycyzmem” i „jeden z nielicznych znawców języka koptyjskiego” (doc. dr hab. Dembska). Podkreślono też dbałość o kulturę słowa, błyskotliwy tok wypowiedzi (ks. prof. Rosłon) oraz zaakcentowano „przymiot wysokiej karności względem zasad pisarstwa naukowego” (ks. doc. F. Stopniak)⁶⁰.

Rada Wydziału przyjęła zatem egzamin jednomyślnie pozytywnie, a w drugim głosowaniu – z takim samym wynikiem – postanowiono nadać ks. Myszorowi stopień naukowy doktora habilitowanego teologii w zakresie literatury starożytności chrześcijańskiej. Trzecie głosowanie dotyczyło przyznania mu stanowiska docenta na Wydziale Teologicznym. Wśród 24 uprawnionych do głosowania jedna wstrzymała się od głosu, a pozostałe zagłosowały za przyjęciem wniosku⁶¹.

Procedury kończące przewód habilitacyjny

Opisane wydarzenia poprzedziły skierowanie pisma do Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej do Spraw Kadr Naukowych, podporządkowanej Prezydium Rządu, w sprawie zatwierdzenia uchwały Rady Wydziału. Nastąpiło to 13 grudnia⁶². Wnioskowi towarzyszył załącznik przygotowany zgodnie z wytycznymi Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej z 22 kwietnia 1974 r.⁶³ Na dokumentację

59 Tamże, k. 358.

60 Tamże, k. 379.

61 Tamże, k. 358.

62 Wniosek wysłano w czterech egzemplarzach. Tamże, k. 353. Por. też: K. Wojtczak, *Habilitacje w Polsce Ludowej*, s. 44.

63 Ten dokument również powstał w czterech egzemplarzach. Ujawniono w nim odbyte studia, umiejętności (np. z zakresu języka koptyjskiego), opis kariery zawodowej, osiągnięć redakcyjnych, współpracy międzynarodowej z ośrodkami w Bonn i Wiesbaden. Wspomniano także dokonania ks. Myszora jako prelegenta podczas

złożyły się: kwestionariusz osobowy (w dwóch egzemplarzach)⁶⁴, wykaz osiągnięć z pracy naukowo-badawczej (w dwóch egzemplarzach)⁶⁵, opinie recenzentów, protokoły Rady Wydziału i Komisji Wydziałowej (wraz z listami obecności)⁶⁶, lista członków Rady Wydziału przeprowadzającej przewód habilitacyjny⁶⁷, życiorys habilitanta⁶⁸, dyplom doktorski oraz egzemplarze dorobku publikacyjnego i rozprawy habilitacyjnej⁶⁹. Złożone materiały pozwoliły 18 kwietnia 1983 r. wydać ks. Myszorowi dyplom uzyskania stopnia doktora habilitowanego teologii w zakresie literatury starożytności, podpisany przez rektora Akademii Teologii Katolickiej, ks. prof. dr. hab. Remigiusza Sobańskiego (1930–2010), i dziekana Wydziału Teologicznego, ks. prof. dr. hab. Jana Łacha⁷⁰.

Rozprawa habilitacyjna ks. Myszora nie ukazała się, wbrew zapowiedziom wydawniczym, w 1983, ale dopiero w 1984 r. O recenzję książki, trudnej w odbiorze, pokusił się ks. dr Franciszek Szulc z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego,

konferencji, sympozjów i odczytów (Kair, Moguncja, Warszawa, Białystok, Tarnów, Tuchów, Kraków) oraz członka krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych. Wzmianki dotyczyły ponadto kierunków badawczych podjętych przez habilitanta i pracy dydaktycznej. W ostatniej części znalazł się szczegółowy opis procedury habilitacyjnej. AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 354–359.

64 Kwestionariusz uzupełniony zdjęciem; tamże, k. 362, [s. 1–2].

65 Wykaz publikacji dołączonych do rozprawy habilitacyjnej liczył 14 opisów bibliograficznych artykułów naukowych oraz tłumaczeń źródeł, wydanych między 1971 a 1981 r.; tamże, k. 365.

66 W analizowanej dokumentacji znalazł się *Przebieg głosowań Rady Wydziału Teologicznego ATK oraz Komisji Wydziałowej w sprawie habilitacji ks. dra Wincentego Myszora*. W formie tabelarycznej zestawiono: nazwy uchwał Rady Wydziału i Komisji Wydziałowej, daty sporządzenia dokumentów, liczbę głosujących (w podziale na samodzielnych pracowników naukowych Rady Wydziału oraz na osoby z zewnątrz), informacje o pełnej liczbie uprawnionych do głosowań, informacje o spełnieniu wymogu *quorum*, informacje o głosach oddanych na tak, nie oraz wstrzymujących się; tamże, k. 363. Kolejnym dokumentem jest *Protokół z kolokwium habilitacyjnego ks. dra Wincentego Myszora w dniu 6 grudnia 1982 r.*, tamże, k. 370–379.

67 Liczyła łącznie 32 nazwiska, a dodatkowo recenzentkę z Uniwersytetu Warszawskiego zaproszoną do udziału w posiedzeniu; tamże, k. 361.

68 Jednostronicowy życiorys został sporządzony 10 grudnia i własnoręcznie podpisany przez habilitanta; tamże, k. 364.

69 Tamże, k. 360.

70 Tamże, k. 400–401.

autor monografii *Struktura teologii judeochrześcijańskiej. W świetle badań Jeana Danielou* (Lublin 1982), autorytet w zakresie judeochrześcijaństwa. Omawiając krytycznie dokonanie patrologa, użył szeregu określeń, które przybliżają wartość publikacji. Nazwał ją „dziełem wysoce kompetentnym i dojrzałym”, które ukazało wiele wątków gnostyckiej soteriologii i eschatologii. Tym samym mogło interesować badaczy gnozy, historyków starożytności, antyku chrześcijańskiego, patrologów, historyków Kościoła i teologów⁷¹. Recenzent dostrzegł też wady tomu i nie zgodził się z konkluzją ks. Myszora na temat przejęcia przez gnostyków terminów „odpoczynek” i „milczenie” z nauczania kościelnego, bo wcześniejsze ustalenia patrologa wskazały na ich korzenie przedchrześcijańskie. Za kontrowersyjne uznał też poglądy na temat stosunku Ignacego Antiocheńskiego do judeochrześcijaństwa. Mimo to,

Biorąc pod uwagę całokształt osiągniętych rezultatów trzeba powiedzieć, że jego praca jest nie tylko poważnym osiągnięciem polskiej patrologii, ale stanowi również znaczącą pozycję w światowej literaturze poświęconej gnostycyzmowi⁷².

Rangę ks. Myszora w ruchu naukowym potwierdzili w kolejnych latach ks. Stanisław Longosz, który napisał o patrologu jako o „polskim odkrywcy gnozy wczesnochrześcijańskiej”⁷³ i ks. Jacek Salij OP, używający określenia: „najwybitniejszy polski znawca dzieł św. Ireneusza z Lyonu”⁷⁴. W listach gratulacyjnych, zamieszczonych w jubileuszowej księdze dedykowanej ks. Myszorowi *Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragiesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata* (Katowice 2009), znalazły się i inne opisy postawy badawczej i dokonań naukowca, jak: „ceniony znawca literatury koptyjskiej i jej promotor w Polsce”, „wybitny patrolog”, „niestrudzony słuchacz i promotor głosu Ojców Kościoła”, dzięki którego pracy

71 E. Szulc, W. Myszor, „Anapausis” w teologii chrześcijańskich gnostyków, *Sach* 5, Warszawa 1984, ATK, s. 287, „Vox Patrum”, 8 (1985) s. 371–372, DOI: 10.31743/vp.10440.

72 Tamże, s. 376.

73 S. Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 843.

74 J. Salij, *Wydział Teologiczny ATK*, s. 95.

[...] polskie piśmiennictwo teologiczne wzbogaciło się o niemal całą bibliotekę przekładów i komentarzy dotyczących niezwykle istotnego momentu w rozwoju refleksji teologicznej, momentu, w którym teologia wczesnochrześcijańska pozostaje w ścisłym i żywym związku z grecką myślą filozoficzną oraz czerpie ze źródeł gnostyckich i judaistycznych⁷⁵.

Pozostaje zatem żywić nadzieję, że ten nieprzeciętny badacz doczeka się nie tylko przyczynków i krótkich wzmianek biograficznych, ale rzetelnego opracowania poświęconego jego wkładowi w rozwój badań patrologicznych w kraju i na świecie.

Streszczenie: Omówiono procedurę habilitacyjną wybitnego polskiego patrologa, ks. Wincentego Myszora (1941–2017). Badacz biblioteki z Nag Hammadi związany był przez lata pracą badawczą i dydaktyczną z Akademią Teologii Katolickiej w Warszawie (obecnie Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) i Uniwersytetem Śląskim w Katowicach. Spuścizna przekazana przez ks. W. Myszora do Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach umożliwiła zaprezentowanie nieznanych dotychczas faktów dotyczących kariery naukowej darczyńcy, w tym tych na temat habilitacji otrzymanej w 1982 r. Opisano działania przygotowawcze, przybliżono treść dwóch odnalezionych recenzji dorobku habilitanta, tok kolokwium i procedury wieńczące starania o uzyskanie stopnia naukowego.

Słowa kluczowe: Myszor Wincenty (1941–2017), patrolog, kariera naukowa, habilitacja.

Bibliografia

Źródła

AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora.

Opracowania

Bibliografia prac prof. dr hab. Albertyny Szczudłowskiej-Dembskiej, zebrali E. Kopp, W. Stawiszynski, „Vox Patrum”, 61 (2014) s. 703–708.

Gołda A., Tałuć K., *Materiały źródłowe do biografii ks. prof. Wincentego Myszora (katalog z opracowaniem)*, Katowice 2020.

⁷⁵ *Omnia tempus habent*, s. [5], [8–9], [12].

- Gołda A., Tałuć K., *Międzynarodowa współpraca publikacyjna patrologów na przykładzie analizy korespondencji ks. profesora Wincentego Myszora z Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach*, „Vox Patrum”, 83 (2022) s. 413–438, DOI: 10.31743/vp.13668.
- Kamczyk W., *Patrystyka w „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych” (1968–2016)*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 2 (2017) s. 374–383.
- Kozłowski M., *Wincenty Myszor (22 V 1941–19 II 2017) – badacz antyku chrześcijańskiego*, „Nowy Filomata”, 27 (2017) nr 1, s. 141–143.
- Kuliniak R., *Kazimierza Twardowskiego „Streszczenie” habilitacji Ingardena*, „Ruch Filozoficzny”, 76 (2020) nr 1, s. 135–147, DOI: 10.12775/RF.2020.010.
- Lach-Bartlik L., *Ksiądz Profesor Wincenty Wilhelm Myszor*, „Vox Patrum”, 57 (2012) s. 11–20.
- Lach-Bartlik L., *Wykaz drukowanych prac ks. prof. hab. Wincentego Myszora*, „Vox Patrum”, 57 (2012) s. 21–34.
- Longosz S., *Ks. prof. Wincenty Myszor (22 V 1941–19 II 2017). Polski odkrywca gnozy wczesnochrześcijańskiej*, „Vox Patrum” 68 (2017) s. 843–856.
- Mandziuk J., *Dzieje Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie 1954–1999*, Warszawa 1999.
- Mandziuk J., *Ks. prof. dr hab. Franciszek Stopniak – historyk Kościoła w Polsce w czasach najnowszych (w 70-tą rocznicę urodzin)*, „Saeculum Christianum. Pismo historyczno-społeczne”, 7 (2000) nr 2, s. 5–14.
- Materiały źródłowe do biografii naukowej ks. prof. Wincentego Myszora. (Wybór korespondencji)*, wstęp i edycja K. Tałuć, Katowice 2019.
- Milewski D., *Akta przewodów doktorskich i habilitacyjnych Wydziału Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych ATK*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 96 (2011) s. 39–56.
- Milewski D., *Dokumentacja przewodów habilitacyjnych Wydziału Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych ATK*, „Saeculum Christianum. Pismo Historyczne”, 23 (2016) s. 332–343.
- Muc A., *Dar księdza prof. dr. hab. Wincentego Myszora dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 46 (2013) nr 1, s. 208–215.
- Muc A., *Nagroda Lux ex Silesia dla ks. Prof. Wincentego Myszora. Nauka – dydaktyka – organizacja. Wystawa przygotowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego i Księgarnię św. Jacka (Katowice, wrzesień-grudzień 2013 roku)*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, 1 (2014) s. 251–256.
- Muc A., *Otwarcie Pracowni Patrystycznej w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”, 1 (2017), s. 158–162.
- Obwieszczenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 27 stycznia 1969 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych*, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19690040032/O/D19690032.pdf>, dostęp: 2.11.2021.

- Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata*, red. nauk. A. Reginek, G. Strzelczyk, A. Żądło, Katowice 2009.
- Perkowska U., Urban J., *Droga ks. prof. Jana Fijałka do uniwersyteckiej katedry*, „Nasza Przeszłość”, 135 (2021) s. 115–148, DOI: 10.52204/np.2021.135.115–148.
- Pietrzak H., *Kolokwium habilitacyjne ks. dra Kazimierza Dullaka*, „Prawo Kanoniczne. Kwartalnik Prawno-Historyczny”, 1–2 (2008) s. 301–304.
- Prokop K. R., *Niedoszły zamysł habilitacji ks. Józefa Nowackiego na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w świetle jego listów do ks. prof. Tadeusza Glemmy*, „Ecclesia. Studia z Dziejów Wielkopolski”, 7 (2012) s. 231–264.
- Pyter M., *Działalność dydaktyczna profesora Oswalda Balzera*, „Roczniki Nauk Prawnych”, 18 (2008) nr 1, s. 95–110.
- Ratajczak M., *System awansów naukowych w Polsce: ewolucja i aspekty instytucjonalne*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 83 (2021) nr 2, s. 300, DOI: 10.14746/rpeis.2021.83.2.19.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1966 r. w sprawie warunków i trybu przeprowadzania przewodów doktorskich i habilitacyjnych*, <http://eli.sejm.gov.pl/eli/DU/1966/53/ogł>, dostęp: 2.11.2021.
- Salij J., *Wydział Teologiczny ATK jako prężny ośrodek naukowy*, „Studia Theologica Varsoviensia”, 51 (2013) nr 1, s. 89–96.
- Salomon A., *Ś.p. o. Józef Wiesław Leon Rosłon (1929–1993)*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, 49 (1996) nr 1, s. 58–62.
- Stawiszyński W., *Profesor Albertyna Szczudłowska-Dembska (9 XII 1934–17 IX 2013)*, „Vox Patrum”, 61 (2014) s. 701–703.
- Zsulc F., *W. Myszor, „Anapausis” w teologii chrześcijańskich gnostyków*, *SACH* 5, Warszawa 1984, ATK, s. 287, „Vox Patrum”, 8 (1985) s. 371–376, DOI: 10.31743/vp.10440.
- Tałuć K., *Scholarly Correspondence of Fr. Prof. Wincenty Myszor with Polish Academic Institutions, Publishing Houses, and Bookshops Preserved in the Archdiocesan Archives in Katowice*, „Polish Libraries”, 9 (2021) s. 247–271, DOI: 10.36155/PLib.9.00008.
- Udział ks. Profesora dr. hab. Wincentego Myszora w kształceniu pracowników naukowych. Zestawienie w porządku chronologicznym (stan z 1 stycznia 2009 roku)*, w: *Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata*, red. nauk. A. Reginek, G. Strzelczyk, A. Żądło, Katowice 2009, s. 45–47.
- Ustawa z dnia 20 grudnia 1968 r. o zmianie ustawy o stopniach naukowych i tytułach naukowych*, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19680460335/O/D19680335.pdf>, dostęp: 2.11.2021.
- Ustawa z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych*, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19650140101>, dostęp: 2.11.2021.

- Warząchowska B., *Księgozbiory śląskich kapłanów w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, w: *Z życia książki. Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych oraz konteksty. Prace dedykowane profesorowi Leonardowi Ogiernowski*, red. A. Tokarska, Katowice 2015, s. 280–301.
- Wisł P., *Habilitacje na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w latach 1945–1954*, „*Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej*”, 14–15 (2007–2008) s. 255–279.
- Wojtczak K., *Habilitacje w Polsce Ludowej. Część 2. Warunki i przebieg habilitacji w prawie o stopniach i tytułach naukowych*, „*Studia Prawa Publicznego*”, 2 (2017) s. 43–81, DOI: 10.14746/spp.2017.2.18.2.
- Żukowski P. M., *Venia legendi z zakresu filologii na Uniwersytecie Jagiellońskim od drugiej połowy XIX wieku do 1939 roku oraz dalsze losy wyhabilitowanych docentów*, „*Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne*”, 2 (2018) s. 237–256, DOI: 10.4467/20844069PH.18.012.7814.